

Irving Stone, *The Passions of the Mind. Fool's Tower*

Copyright © 1971 by Irving Stone

This translation published by arrangement with
Doubleday, an imprint of The Knopf Doubleday
Publishing Group, a division of Random House, Inc.
All rights reserved

© 2014, 2019 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea
integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub
orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în
format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică,
inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea
permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu
posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau
gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permi-
siunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încăl-
care a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale
și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile
în vigoare.

Foto copertă: © Naci Yavuz/Dreamstime.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,

sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

STONE, IRVING

Viața lui Freud / Irving Stone; trad. din lb. engleză și
note de Anca Irina Ionescu. – Ed. a 4-a – Iași: Polirom,
2019-

vol. 1-2

ISBN: 978-973-46-8012-2

Vol. 1. – *Turnul nebunilor*. – 2019. –

ISBN: 978-973-46-8013-9

I. Ionescu, Anca Irina (trad.) (note)

821.111

Printed in ROMANIA

IRVING
STONE

Viața lui Freud Turnul nebunilor

Traducere din limba engleză și note
de Anca Irina Ionescu

POLIROM
2019

Cuprins

Capitolul 1. Turnul nebunilor	9
Capitolul 2. Sufletul care tânjește.....	80
Capitolul 3. Între ciocan și nicovală.....	152
Capitolul 4. Un provincial la Paris	218
Capitolul 5. Rețeta unui medic.....	273
Capitolul 6. Jugul iernii e sfărâmat.....	322
Capitolul 7. Insula dispărută a Atlantidei.....	394
Capitolul 8. Caverna întunecoasă a minții	438
Capitolul 9. „Oricui așteptați-i și ziua din urmă...”	497

Capitolul 1

Turnul nebunilor

1

Urcau vioi pe potecă, iar siluetele lor tinere și zvelte înaintau în pas cadențat. În iarba scurtă ce creștea în poiana din apropiere licăreau floricele galbene. Deși florile dediteilor, cu petalele lor de mătase, muriseră după Paști, erau o mulțime de buruieni, primule și măceși care așterneau un covor vesel pe sub fagi.

Bărbatul nu era foarte înalt; abia dacă măsura un metru șaptezeci când stătea drept. Simțea însă că are exact statura potrivită pentru fata care pășea grațios alături de el. Aruncă pe furis o privire spre profilul Marthei Bernays, cu bărbia ei puternică, nasul și fruntea bine conturate. Îi venea greu să creadă ceea ce se întâmplase. Avea numai douăzeci și șase de ani, era pasionat de munca de cercetare fiziologică de la Institutul profesorului Brücke și numai după cinci ani își putea permite să iubească; de căsătorie îl despărțeau zece ani încheiați. Fusese el un student mediocru la chimie, însă învățase că dragostea și timpul calendarelor nu se pot amesteca.

— Imposibil! Nu-mi vine să cred că mi s-a întâmplat tocmai mie! exclamă bărbatul.

Fata se întoarse mirată spre el. Lumina din crâng părea blândă și pentru că mestecenii cenușii își pierduseră crengile de jos și umbrele înalte de frunze țineau razele soarelui la distanță. Poate că tocmai umbra molatică a acestor păduri de

deasupra Mödlingului dădea un farmec aparte chipului Marthei. Fata nu se considera frumoasă, dar lui i se părea extrem de atrăgătoare cu ochii ei mari, verzi-închisii. Avea o fire blândă, sensibilă, ochi pătrunzători și o natură independentă. Părul ei castaniu, des, era despărțit printr-o cărare pe mijlocul capului și pieptănat apoi după urechi. Avea un nas frumos, puțin cărn, și o gură încântătoare – sau cel puțin așa considera el –, cu buze roșii, pline. Bărbia părea neobișnuit de voluntară pentru un chip atât de blând.

— Ce ți se pare imposibil? Ce n-ar fi putut să se întâmple?

Ajunseseră la o cotitură a potecii, unde razele soarelui străpungeau acoperișul verde.

— Am vorbit cu glas tare? Probabil din pricina liniștii din pădure. Dacă mă poți auzi așa de bine, va trebui să fiu mai atent.

Se așezaseră pe o stâncă ce domina un mic platou aflat la mijlocul drumului, de unde puteau să admire priveliștea Mödlingului, care se întindea la picioarele lor. Dinspre orchestra care cânta în Kurpark se auzeau frânturi de melodie. Mödling era un orașel încântător, aflat la distanță de o oră cu trenul de Viena. Devenise o stațiune la modă pentru vienezi: acoperișurile de țiglă străluceau în soarele de iunie. Dincolo de ele, vile se cățarau pe dealuri, purtând ciorchinii grei și umflați, al căror vin nou avea să facă deliciul vienezilor primăvara următoare, în vestitele *Heurigen Stüberln* din Grinzing¹.

Martha Bernays venise în vizită la niște prieteni de familie care aveau o casă pe Grillparzergasse din Mödling. Sigmund luase în acea dimineață

1. Cartier situat în nord-vestul Vienei, pe vremea lui Freud încă un sat separat, inclus ulterior în administrația orașului. Localitate apreciată de turiști în special pentru numeroasele taverna, numite *Heurige*, unde patronii servesc vin din recolta proprie a anului în curs.

Südbahnul, trenul de sud de la Viena. Se plimbaseră prin Piața Împăratul Franz-Josef, cu statuia frumos ornamentată și aurită ridicată în memoria victimelor ciumei – *Pestsäule*, trecuseră apoi pe Hauptstrasse pe lângă vechea primărie cu ceasul ei și spirala în formă de bulbi de ceapă suprapuși. O luaseră apoi pe Pfarrgasse, pe lângă biserica Sf. Othmar, care se înălța mult deasupra orașului. Vizavi de biserică se afla un turn circular de piatră.

— Seamănă cu un baptisteriu italian, remarcă Martha, dar cei din Mödling susțin că e un osuar foarte vechi. Tu, doctor în medicină, poți să-mi spui cum aruncă acolo oasele despuiate de carne?

— Ca doctor începător, lipsit de experiență și practică, îți mărturisesc că n-am nici cea mai vagă idee. Dar ce-ar fi să scrii tu o lucrare științifică pe tema asta? Aș putea s-o prezint Facultății de Medicină și să cer să ți se acorde diploma. Ți-ar plăcea să fii doctoriță?

— Nu, vreau să fiu gospodină și mamă a șase copii.

— Nu ai ambiții ieșite din comun. Le vei împlini cu ușurință.

Ochii ei aveau un fel anume de a deveni verzi ca smaraldul când priveau spre adâncul pădurii.

— De fapt, n-aș vrea să am probleme după împlinirea lor. Nu-mi doresc decât să-mi iubesc soțul și să trăiesc în liniște cu el o jumătate de veac.

— Ești ambițioasă, Martha! Aminteste-ți aceste versuri ale lui Heine:

„Să fi rămas și eu neînșurat
Ofta adesea Pluto
Căci mi-am adus acas' mireasa
Și am aflat apoi ce-i viața:
Fără nevastă nici iadul nu e iad.
Ce vesel ești când ești burlac
De când pe Proserpina-am luat
În fiecare zi mi-am tot dorit
În fiecare zi să fi murit!”.

Sprâncenele fetei se arcuiau în sus.

— Sunt sigură că nu crezi așa ceva!

— Eu? Bineînțeles că nu! Căsătoria a fost inventată pentru oamenii simpli ca mine. După oficierea ceremoniei, voi deveni de-a dreptul dependent.

— Nu Goethe spunea că oamenii recurg la hiperbole când vor să-și ascundă adevăratele sentimente?

— Nu, draga mea domnișoară Bernays, citatul acesta l-ai inventat chiar dumneata.

O cunoștea de prea puțin timp ca să poată enumera toate calitățile care îl făceau să o îndrăgească, dar se simțea fermecat de vocea ei. Martha avea douăzeci și unu de ani. Era din Hamburg, cel mai mândru dintre toate orașele hanseatice. Vorbea germana literară, curată, precisă, atât de diferită de graiul lejer, grăbit al vienezilor, un *Schlamperei* propriu lor. Martha îi explicase cum de își păstrase dicția atât de pură, deși colegile ei de școală o învinuiseră de arogantă, îngâmfare și mândrie, acuzații pe care vienezii le formulau în mod curent împotriva burghezilor puternici, prosperi, mândri și liberi de la Hamburg. Tatăl Marthei, Berman Bernays, fusese zece ani neprețuitul asistent al vestitului economist Lorenz von Stein de la Universitatea din Viena, până când murise pe neașteptate cu doi ani și jumătate în urmă, în 1879.

— Când m-am dus pentru prima oară la școală la Viena aveam doar opt ani, îi spuse Martha lui Sigmund. Bineînțeles că am copiat imediat pronunția colegelor mele de clasă. În loc de *Stadt* spuneam *Sch-tadt*, în loc de *Stein* – *Sche-tein*. Tatăl meu m-a luat la el în birou și mi-a spus: „Micuțo, tu nu vorbești limba germană, ci o variantă coruptă. Nu se spune *Ssch-tadt* sau *Ssch-tein*, ci *S-tadt* și *S-tein*. Asta este germana adevărată”. În ziua următoare le-am spus părinților mei că ni se serve o prăjitură nouă, numită *Schtrudel*. Tata a spus: „Nu știi ce-i asta, dar, indiferent ce ar fi, îi vom spune *S-trudel*”. Colegele mele de clasă au decis, în cele din urmă, că era vorba de un defect

asemănător balbismului¹, pentru care se cuvenea să fiu compătimită.

Și-au continuat plimbarea pe o potecă ce șerpuia printre copacii marcați cu dungi în diferite culori, încât turiștii să nu se rătăcească prin pădurea splendidă și deasă care se întindea la sud-est de Viena. Poteca era acoperită cu cetină alunecoasă și era mai mult decât convenit ca Sigmund să o sprijine pe Martha de cot ca să nu cadă. Acum soarele era fierbinte, coroanele pinilor nu se uneau deasupra potecii, însă din straturile de cetină și rășină se ridica un miros îmbătător. De undeva, de sus, se auzi o chemare:

— Alo! Mai repede, leșeșilor!

Își imaginau că Eli, fratele Marthei, mai în vârstă decât ea cu un an și jumătate, le-o luase înainte ca să nu-i deranjeze. În realitate, Eli avea o adevărată pasiune pentru ocolșuri și trebuia să umble de două ori mai repede decât ceilalți pentru a străbate aceeași distanță.

Mai aveau de mers un sfert de oră până la creastă. Ajunși acolo, avură parte de o priveliște încântătoare: Kahlenberg – socotit muntele Vienei – se înălța la vreo cincisprezece kilometri spre nord, stând de strajă orașului.

Sub coroanele îngemănate ale copacilor se afla o micuță cafenea; grupurile de excursioniști veniți în familie duminica se așezau pe bănci, la mese rustice, și beau cafea sau bere. Sigmund descoperi o măsuță cu tăblia de piatră și cu scaune de răchită și comandă trei sticle de Kracherl cu aromă de zmeură. Când sosiră sticlele, Martha, Sigmund și Eli ridicară degetul mare și apăsară simultană pe inelul de faianță care închidea gâtul sticlei. Toate cele trei dopuri pocniră în același timp, apoi tinerii dădură pe gât băutura dulce și rece. Eli înghiți limonada pe nerăsuflăte, sări imediat în picioare

1. Tulburare de vorbire în care fluenta normală a vorbirii este întreruptă de repetiții frecvente sau de prelungirea unor sunete; bălbăială.

ca un țap și plecă în căutarea altor poteci. Le aruncă peste umăr în ultima clipă:

— Să nu hoinăriți prin pădure. O să mă întorc să vă iau.

2

Sedeau cu fețele întoarse spre soarele blând, a cărui căldură le lipsea așa de mult în timpul asprei ierni vieneze. Toscana nu se mai afla de douăzeci și cinci de ani sub influența Imperiului Austro-Ungar, dar cerul avea același azuriu strălucitor care binecuvântează Florența în fiecare primăvară.

Sigmund întinse brațul și își așază palma în sus în mijlocul mesei. Fata își lăsă ușor mâna într-ai lui. Palma ei era răcoasă, liniștită, în așteptare, cu pielea proaspătă și umedă în încăleștarea lui. Martha îl privi de aproape, drept în ochi, pentru prima oară. Deși familiile lor se cunoșteau, ea și Sigmund se întâlniseră pentru prima oară cu mai puțin de două luni în urmă. Sigmund avea un nas puternic, cam osos, care ieșea viguros în afară, părul negru, des și lucios, pieptănat într-o parte, spre urechea dreaptă. Purta un barbișon îngust și mustață. Fruntea îi era înaltă, iar ochii mari, întunecați și luminoși, poate puțin gânditori, îi domneau chipul arătos.

— Vorbește-mi despre munca dumitale. Nu vreau să par indiscretă, dar nu știu despre dumneata decât că ești tehnician preparator la laboratorul de fiziologie al profesorului Brücke.

— Da, eu prepar lamelele pentru prelegerile profesorului. Își trase scaunul mai aproape și picioarele acestuia scrâșniră pe pietriș. Să încep cu începutul sau cu sfârșitul?

— Cu începutul, așa cum e firesc.

— Primii mei patru ani de studii medicale nu au fost interesanți, cu excepția perioadei în care, când aveam douăzeci de ani, profesorul meu de zoologie, Herr Carl Claus, m-a trimis de două ori

la Triest, unde înființaseră o stațiune experimentală de zoologie. Am lucrat atunci la structura gonadică a țiparilor.

— Ce înseamnă „gonadic“?

Eli trecu rapid pe lângă ei, strigând:

— Gata, e timpul să pornim înapoi!

Și dispăru aproape imediat în umbra pădurii. Martha și Sigmund îl urmară fără tragere de inimă, pornind pe poteca verde. Câteva clipe mai târziu dădură peste un copac căzut de-a curmezisul cărării. Sigmund o ajută să treacă peste trunchiul gros și nu se putu abține să observe că fata avea glezne zvelte. Drumul coti brusc și cei doi tineri se treziră într-o poiană în care lumina umplea o prăpastie. Tăietorii de lemne stivuiau butucii cu precizie matematică, în șiruri de o sută douăzeci de centimetri.

— Ce bine ar fi, murmură el, dacă am putea și noi să ne aranjăm zilele și rezultatele vieții așa cum își stivuiesc buștenii acești tăietorii de lemne.

— Și nu putem?

— Oare? Să fie posibil? Eu așa cred, Martha. Cel puțin, așa sper. E în firea mea să iubesc ordinea și să fug de haos.

Merseră un timp în tăcere. Întrebările de mai înainte rămăseseră parcă suspendate deasupra lor. Dacă Sigmund refuza să-i răspundă, fata nu avea să mai abordeze problema, însă, dacă nu îi oferea o explicație, așa cum i-ar fi răspuns unui egal, Martha și-ar fi dat seama că o judecase și că îi găsisse lipsuri. Sigmund vorbi cu tonul calm, academic pe care îl folosea atunci când medicinștii mai tineri veneau la el la consultații.

— Dicționarul definește gonada drept o „glandă sexuală nediferențiată care conține și ovulul, și spermatozoidul“. Sarcina mea era să localizez testiculele țiparului. Un singur om, Syrski, a găsit niște vagi urme. Trebuia să-i confirm sau să-i infirm descoperirea.

Martha fu cât pe-aci să se împiedice când el rosti cuvântul „testicule“, dar se ținu bine. Se întoarse spre el și întrebă:

Libris
RO

Irving Stone, *The Passions of the Mind. Paria*

Copyright © 1971 by Irving Stone

This translation published by arrangement with
Doubleday, an imprint of The Knopf Doubleday
Publishing Group, a division of Random House, Inc.
All rights reserved

© 2014, 2019 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea
integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și
sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea
în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică,
inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, sto-
carea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme
cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial
sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără
permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă
o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății
intelectuale și se pedepesc penal și/sau civil în conformitate
cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Naci Yavuz/Dreamstime.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

STONE, IRVING

Viata lui Freud / Irving Stone; trad. din lb. engleză și
note de Anca Irina Ionescu. – Ed. a 4-a. – Iași: Polirom,
2019 – vol. 2-2

ISBN: 978-973-46-8012-2

Vol. 2. – *Paria*. – 2019.

ISBN: 978-973-46-8014-6

I. Ionescu, Anca Irina (trad.) (note)

821.111

Printed in ROMANIA

IRVING
STONE

Viața lui Freud

Paria

Traducere din limba engleză și note
de Anca Irina Ionescu

POLIROM
2019

Cuprins

Capitolul 10. Paria.....	5
Capitolul 11. „De unde va veni ajutorul meu?“.....	66
Capitolul 12. Bărbații.....	171
Capitolul 13. Reunirea.....	229
Capitolul 14. Paradisul nu e pavat.....	284
Capitolul 15. Armagedon.....	356
Capitolul 16. Călătorie periculoasă.....	443
<i>Mulțumiri</i>	537

Capitolul 10

Paria

1

Jakob Freud muri în toamna anului 1896, la vârsta de optzeci și unu de ani. Încă din iunie starea lui se agravase, făcuse o mulțime de crize de inimă și complicații la vezică, astfel încât Sigmund se îndoia că avea să supraviețuiască nemiloasei veri vieneze. Închiriase o mică vilă în Baden pentru părinții lui și pentru Dolfi, singura soră care rămăsese acasă, căci Rosa se căsătorise în urmă cu o lună. Jakob se simțea mai bine în atmosfera parfumată și răcoroasă de la țară. Se plimba și petrecea ore întregi așezat pe un scaun în veranda casei, cu privirea ațintită asupra văii înverzite.

— Du-te la Aussee cu Martha și copiii, îl îndemname pe Sigmund. Nu ți-ar strica nici ție o vacanță. Ai cuvântul meu că n-o să mă îmbolnăvesc în absența ta.

Jakob se ținuse de cuvânt, însă spre sfârșitul lui octombrie, când toți membrii familiei Freud se întorseseră la Viena, Jakob făcu ocluzie intestinală, urmată de congestie cerebrală.

Sigmund și Alexander rămaseră cu el să-l vegheze. Jakob muri înainte de miezul nopții. Îndată după moarte, temperatura corpului crescuse, iar obrajii lui Jakob erau atât de roșii, încât Sigmund exclamă:

— Ia te uită ce bine seamănă tata cu Garibaldi! În acel moment, sfincterele lui Jakob cedară. Alexander schimbă așternuturile, în timp ce Sigmund își spăla tatăl. Se duse apoi în camera

de alături, unde aștepta Amalie. Își cuprinsese mama în brațe, o sărută și spuse cu blândețe:

— Tata a avut o moarte ușoară. S-a purtat vitejește, a fost un om cu totul remarcabil.

Făcu pregătiri pentru o slujbă de înmormântare simplă, iar Jakob fu înmormântat în partea isralită a Cimitirului Central, la cincisprezece minute de mers pe jos de la intrarea principală, de-a lungul unui culoar presărat cu mai multe pietre funerare de mari dimensiuni purtând desene care zugrăveau copii de temple evreiești. În mod neașteptat, frizerul din apropiere, la care se ducea în fiecare zi, îl făcu să aștepte, așa că sosi cu întârziere la ceremonie. Alexander și Dolfi îi aruncau priviri încărcate de tristețe. În noaptea aceea visă că se afla într-un magazin în care se găsea un anunț prins cu pioane: „Sunteți rugați să închideți ochii“.

În dimineața următoare, visul îi veni din nou în minte. Își dădu seama că magazinul visat era chiar frizeria, iar anunțul probabil că însemna: „Fiecare trebuie să-și facă datoria față de mort. Nu mi-am îndeplinit datoria, așa că e cazul să-mi revizuiesc comportamentul. Așadar, visul a fost o supapă pentru învinuirile pe care cei vii și le aduc când se află în preajma morții...“

Moartea tatălui său îl afectă foarte tare. Îi scrisese lui Wilhelm Fliess: „Cumva, moartea bătrânului m-a tulburat profund. L-am prețuit foarte mult și l-am înțeles chiar foarte bine, iar cu amestecul lui de adâncă înțelepciune și imaginație sprinteră, a însemnat nespus de mult în viața mea. În momentul în care s-a stins, viața lui se încheiase de mult, dar în prezența morții tot trecutul este răscolit“.

Sigmund Freud abordează moartea tatălui său ca un om umil și supus, într-un fel pașnic; fusese de fapt un eveniment pașnic, incomparabil cu cel mai violent, petrecut cu câteva luni mai înainte, când el fusese și instigatorul, și victima. Ostracizarea lui survenise ca urmare a prelegerii *Etiologia isteriei*, susținută pentru Societatea de Psihiatrie

și Neurologie la sfârșitul lui aprilie. Îi spusese Marthei:

— Măgarii mi-au făcut o primire foarte rece.

Lucrarea fusese respinsă total: cercurile medicale și științifice refuzaseră să accepte dovezile și concluziile lui. Președintele Krafft-Ebing, care conducea ședința în propria sală de cursuri, declarase:

— Pare a fi un basm științific de adormit copiii.

Cu toate acestea, adevăratele necazuri începură abia când Sigmund anunță că intenționa să publice lucrarea în *Wiener klinische Rundschau*, în cinci numere consecutive, în mai și iunie. Colegii lui se opuseră categoric. Elementele inadmisibile, împotriva cărora se formulau cele mai ferme obiecții, erau descoperirile lui legate de sexualitatea infantilă și molestarea sexuală a copiilor. Chiar și Sigmund simțise o repulsie atât de mare în fața dovezilor incontestabile din primele cazuri, încât le respinsese oripilat. Cum era posibil ca așa de mulți tați să-și molesteze sexual fiicele sau să le ofere stimulare sexuală excesivă? Cu excepția unor cazuri brutale, precum cel al Katharinei, fata de la munte, era aproape de necrezut. Când pacientele lui făcuseră asocierea cu asemenea momente din copilărie, Freud încercase să le îndrume către alte amintiri, mai verosimile. Dar cu timpul adunase peste o sută de asemenea cazuri, care atestau faptul cutremurător că molestarea sau stimularea sexuală era ceva obișnuit între tată și fiică, între mamă și fiu e real.

Un infirmier de la clinica de psihiatrie a profesorului Krafft-Ebing îi aduse lui Sigmund un bilet: putea Freud să-i acorde lui Krafft-Ebing o oră în cursul serii? Sigmund își consultă agenda cu programări și-i trimise răspuns că va veni cu plăcere la ora șase. I se părea ciudat să se întoarcă în saloanele aflate cândva în subordinea profesorului Meynert, cu treisprezece ani în urmă, pe vremea când Sigmund fusese *Sekundararzt* și îngrijise sute de pacienți asemenea celor care stăteau acum

în paturile aliniate câte zece pe fiecare parte. Ici-colo se vedea câte un pacient imobilizat în cămașă de forță și nimeni nu știa ce se petrece cu sărmanul suferind pe care profesorul Meynert îl socotise irecuperabil.

„Cum a putut fi atât de orb? Cum pot fi și astăzi atât de orbi cu toții?”

Nu era nevoie să se aștepte moartea acestor pacienți, ca să li se secționeze creierul și să fie pus sub microscop pentru a se descoperi disfuncțiile survenite. Nu aveau să găsească nimic vizibil. Numai în timpul vieții se putea pătrunde în aceste creiere, pentru a găsi în străfundul cel mai îndepărtat al inconștientului cauza, evenimentul din trecut care provocase nevrozele ajunse în acele paturi sub forma unor tulburări psihice care puteau mutila sau ucide la fel ca oricare maladie fizică.

Krafft-Ebing făcuse foarte puține schimbări în biroul lui Meynert. Arăta tot ca o capelă, cu ferestrele mici situate sus, chiar sub tavan. Pe rafturi se aflau alte cărți, apăruse un birou florentin bogat sculptat cu floarea de crin a familiei Medici. Krafft-Ebing adusese și un fotoliu confortabil, acoperit cu damasc roșu vienez, cu o planșetă de scris montată între cele două brațe, pentru lucrările care ieșeau neconținut de sub pana lui neobosită. Ocupa biroul de patru ani, de la moartea lui Meynert.

Profesorul Krafft-Ebing prinse paginile proaspăt scrise de planșetă, se ridică și îl salută pe Sigmund cu un zâmbet prietenos. Îmbătrânise rapid în ultimii patru ani. Părul lui ondulat se rărise, omul chelise și încăruntise. În barba deasă și neagră se vedeau fire argintii. Însă rămânea în continuare unul dintre cele mai bine conturate chipuri de senator roman pe care Sigmund le văzuse până atunci: ochi adânc infundați în orbite, care priveau de sub sprâncene stufoase, un nas puternic și osos. Capul acesta adăpostea un creier excepțional. Era la fel de amabil și plin de sollicitudine ca toți maestrul lumii științifice.

Într-un colț al încăperii, o persoană era adâncită în lectură. Sigmund n-o observase. Profesorul Wagner-Jauregg se răsuci și îi strânse călduros mâna, aproape strivindu-i-o. Wagner-Jauregg își păstrase înfățișarea de „țaran”: brațele și trunchiul puternice, ca ale unui tăietor de lemne. Inima lui Sigmund tresări când își dădu seama că se afla în fața celor mai înalte somități ale psihiatriei din lumea medicală vorbitoare de limbă germană, căci Wagner-Jauregg, așa cum precizase chiar el, fusese rechemat de la Universitatea din Graz ca să preia conducerea uneia dintre cele două clinici de psihiatrie ale Universității din Viena. Parcă nu îmbătrânise deloc de când Sigmund intrase în biroul lui, ca să-i ureze noroc la Graz: aceiași ochi verzi ca marea, același păr nisipiu, obrazul bărbierit, oval, cu mustața de aceeași culoare ca părul. Krafft-Ebing spuse amabil:

— Îți mulțumesc că ai venit, *Herr Kollege*. A, ia cafea și prăjituri. Fă-te cât mai comod.

Sigmund murmură câteva cuvinte de mulțumire și își spuse în sinea lui: „Comod n-o să pot sta, dar cafeaua e binevenită”. Krafft-Ebing nu zâmbea pentru că ceva îl amuza, ci deoarece dorea să-și liniștească interlocutorul – de obicei, aflat la ananghie.

— Freud, comunicarea ta nu ți-a făcut un rău ireparabil – n-a fost de față nici un reporter, iar Societatea a păstrat o discreție absolută în relațiile cu presa. La urma urmei, Societatea e un forum deschis tuturor medicilor calificați. Fără îndoială că ai auzit și dumneata o mulțime de ipoteze ciudate expuse acolo, dar nu au avut niciodată o viață lungă.

— Cu alte cuvinte, *Herr Professor*, considerați ideile mele ridicole?

— E un cuvânt prea dur între colegi...

— Folosesc cuvântul fără nici un fel de prejudecată. M-am cam făcut de răs când m-am întors de la Paris și am ținut prima prelegere despre isteria masculină. Asta se întâmpla cu doar zece

ani în urmă, însă astăzi noțiunea aceasta este acceptată de cercurile neurologilor vienezi. Apoi m-am făcut iar de răs practicând hipnoza chiar în orașul natal al lui Mesmer... Sosirea și încrederea dumneavoastră în hipnoză ca metodă terapeutică mi-au dat curaj...

În încăpere se lăsă o tăcere apăsătoare. Wagner-Jauregg făcu câțiva pași încolo și înapoi, apoi spuse cu vocea lui de tăietor de lemne, fiecare cuvânt abătându-se ca o lovitură de secure pe trunchiul unui mestecăan:

— Freud, am studiat împreună la Școala de Medicină, am lucrat unul lângă altul în laboratoare ani de zile. Ți-am admirat lucrările în domeniul paraliziei infantile. Tocmai de aceea te rog: nu publica această comunicare. Ți va provoca un rău ireparabil. Vei pierde respectul de care te bucuri acum. Atât Krafft-Ebing, cât și eu considerăm că mergi prea departe și îți asumi prea multe riscuri. Ar trebui să mai lucrezi câțiva ani, să mai aduni materiale și dovezi suplimentare, să-ți verifici ipotezele, să înlături eventualele erori.

Sigmund simți cum i se strânge inima. Privi la chipurile celor doi bărbați din fața lui, care reușiseră atât de bine în viață. Krafft-Ebing adăugă calm:

— Am citit cu atenție comunicarea dumitale și suntem convinși că ești pe cale să comiți o eroare fundamentală în conceptul de „sexualitate infantilă”. Este împotriva legilor firii. Te implor, dragul meu Freud, nu-ți lăsa convingerile să copleșească dovezile pe care le-ai adunat până acum, așa cum ai spus și în prelegere. Nu abandona metodele științei exacte căreia i-ai fost credincios o viață întreagă. O publicare prematură a acestui material nu va întina numai reputația dumitale.

Uimit, Sigmund întrebă:

— Cine ar mai avea de suferit în afară de mine?

— Școala de Medicină. *Rundschau* este foarte citită. Vei face un mare deserviciu universității dumitale.

Sigmund gemu în sinea lui și întrebă cu voce răgușită:

— *Herr Professor*, am citit câteva dintre acuzațiile care v-au fost aduse din pricina valoroasei dumneavoastră lucrări *Psychopathia Sexualis*. Cu siguranță că o mulțime de oameni v-au sfătuit să nu publicați o lucrare atât de revoluționară, în care erau prezentate lucruri dezgustătoare.

Krafft-Ebing se ridică în picioare, cu fața întunecată schimonosită într-o grimasă de durere. Wagner-Jauregg păși între ei.

— Freud, eu am impresia că în concluziile dumitale despre molestarea sexuală a copiilor se ascunde o eroare fundamentală, o eroare pe care cu siguranță ai s-o depistezi și dumneata după ce ai să-ți aprofundezi cercetările. De aceea te sfătuiesc să nu publici încă lucrarea. Știi ce spun țărani noștri austrieci când surprind pe cineva făcând o greșală supărătoare? *Du hast dein Hosentürl offen!* Ai știțul desfăcut!

2

În dimineața următoare, Oskar Rie îl invită pe Sigmund, împreună cu cumnatul lui, Ludwig Rosenstein, la un restaurant de pe strada Tuchlauben. Era de față și directorul Max Kassowitz, ceea ce nu se întâmpla prea des. Deși se salutară la fel de călduros ca de obicei, la masă domnea o tristete care îi împiedica să se delecteze cu friptura de vițel cu cartofi și sos de roșii.

Angajații Institutului Kassowitz fuseseră prezenți la prelegerea lui Sigmund, dar nici un medic nu-i putuse accepta cuvintele. Profesorul Kassowitz, în vârstă de cincizeci și patru de ani, personalitate respectată în toate cercurile medicale europene, simțea că Sigmund se afla într-un moment de criză: dacă își publica lucrarea, se angaja pe un drum fără întoarcere. Rosenstein îl compara pe Sigmund cu un naufragiat aflat în mijlocul